ע: המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

סוף סוף כי א"ל נאנסו לאו שבועה בעי. תימה למאי דמפרש ר"ת בהגחל קמא (כ"ק דף קו. ושם) בשמעתא דהטוען טענת גנב בפקדון דלא מיחייב שבועה שומרין אלא היכא דאיכא הודאה במקצת היכי קאמר לאו שבועה בעי אין ה"נ דלא מיחייב שבועה דאוריימתא ואין לומר לאו שבועה בעי סוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי ה"נ מאי נאמן בשבועה דהני תנאי דתניא שטר כים היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א"י אמרי [2]נשבע וגובה מחצה ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי [3]דאמרי נהרדעי [3]האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי ומר סבר לא [4] אמרי לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר ומר סבר אימור מלאך המות הוא דאנסיה שלח רב הונא בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתיו לך נאמן ושטר כים היוצא על היתומין נשבע וגובה כולו תרתי שאני התם דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר רבא אמר הלכתא נשבע וגובה מחצה אמר מר זוטרא הלכתא כדייני גולה א"ל רבינא למר זוטרא הא אמר רבא נשבע וגובה מחצה אמר ליה אנן דדייני גולה

לאו שבועה בעי. בתמיה. והשתא אמרת נאמן בלא שבועה וע"י מיגו לא מצית למיפטריה משבועה ע"י טענתו לקיימה בלא שבועה כדכתיב [שמות כב] שבועת ה' תהיה בין שניהם: **לימא כפלוגתא.** הא דרב מסדא: **שטר כים היוצא על היתומים.** לאוכן שנתן מעות לשמעון למתנת שכר וכתב לו שטר כמה פקדון לו ומת שמעון והוציא לאוכן שהיתומים טוענין שמא אביהן החזירו לך מ"ל טענת בני טענו ואילו היה מלוה בעלמא שהלוה לאוכן לשמעון ומת שמעון מולי עלמא מודו דנשבע לאוכן וגובה כל השטר מן היתומים דלית לאוכן אוס טענה גבי מלוה ולא [5] מצי טענין נאנסו אלא היה נשבע שלא המקבל מן הלוה כלום וכגון שהיה טוענו הלוה אשתבע לי דלא פרעתיך כדאמרינן בשבועות (דף מא.) וגבי יתמי דיהיה דלא ידעי למיטען טענינן להו ונשבע וגובה מוכו [6] וכו' אבל השתא דלא הוי כולו מלוה אלא פלגא מלוה ופלגא פקדון כדין כל מעות הנתונות למחצית שכר כדמפרש ואזיל הוא דפליגי דייני גולה דהיינו שמואל וקרנא ודייני א"י דהיינו ר' אמי ור' אסי כפ"ק דסנהדרין (דף יז: ע"ש): נראה בעיני דה"ג **ודל"ש אית להו דנהרדעי.** וכ"פ רבינו מנגאל ולא גרס סברוה דמסקנא נמי הכי מ"ל: **דאמרי נהרדעי.** בגנא מליעא בפרק המקבל האי עיסקא דיהיא אינים לאבריה למחצית שכר פלגא הוי מלוה להתחייב באחריות המקבל דהיינו אותו אחי שנטול ממנו הריוח ופלגא הוי פקדון גביה ואינו חייב באחריותו דהך פלגא דקשקיל ממנה מפקיד רווחא והתם מפרש טעמא עבוד רבנן מילתא דניחא ליה לגזור ניחא ליה למלוה דליכא קלא אחריות על זה וקלא על זה ואם נגנב או אבד הכל אין האחד מפסיד הכל אלא בין שניהן והלכך כיון דשתמא דמילתא כן הוא דפלגא הוי מלוה גביה צריך הנותן לקבל עליו תרי תילתי בהפסד הואיל ושקיל פלגא באגר כי היכי דלא להוי רבית אלא דטרח מקבל בפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה שהלוהו דאלא דמקבל נותן אחריות עליה טפי מפלגא הוי שכר למקבל בשביל טירחא דקטרח בפלגא פקדון או פלגא יקבל הנותן בהפסד ותילתא באגר ומקבל יטול תרי תילתי דהאי דקשקיל מקבל רווחא טפי מפלגא זהו שכר טירחא ואין כאן רבית והכי מפרש באיתהו נשך (ב"מ דף סח:): **מאי לאו.** בפלגא דפקדון קמיפלגי בדרב חסדא דאמר לעיל [ע"א] נאמן דבפלגא דמלוה הכל מודין דנשבע וגובה אותו דאפילו אי הוה אבוהון קיים לא מצי טענין החזרתי דאמר ליה שטרך בידי מאי בעי וטענת מיגו ליכא דאפילו אם נאנסו צריך להחזיר דהא מלוה היא גביה הלכך נשבע וגובה כדין הכא ליפרע מנכסי יתומים אלא בפלגא דהוי פקדון קמיפלגי ובדרב חסדא דדייני גולה דאמרי נשבע וגובה כולו לא סבירא להו כרב חסדא דאמר נאמן אלא אי הוה אבוהון קיים לא היה נאמן לומר החזרתיו לך ואף על גב דאיכא מיגו דטענת אונס משום דא"ל אידך שטרך בידי מאי בעי הלכך נשבע וגובה כולו מן היתומים אפילו פלגא דפקדון ודייני א"י סברי לה כרב חסדא דאילו היה אבוהון קיים הוה מצי למיטען החזרתיו לך במיגו דהוה מצי למימר נאמנו ולא הוי אידך מצי למימר שטרך בידי מאי בעי וטענינן נמי הכי בשביל יתמי ומשתבעי יתמי שבועת יורשין כדאמרינן בשבועות [מא.] שבועה שלא פקדנו אבא כו' כדאמרינן התם הלכך נשבע וגובה מחצה מלוה אבל פלגא פקדון לית ליה: ה"ג **לא דל"ש אית להו דרב חסדא והכא כו'.** דייני גולה סברי בעלמא סבירא לן כרב חסדא דנאמן לומר החזרתיו לך אבל גבי יתמי ליכא למימר הכי דכיון דאיכא שטרא ביד נותן ואיהו לא קטעין פרעתיך אנן לא טענינן ליתמי דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר בשעת נותא מיתה והשתא דאיכא תרתי שטר ביד הנותן וגם לא זוה בשעת מיתה הלכך נשבע וגובה כו' [7]): **דאנסיה.** ולא הספיק לנוות: **תרתי.** בתמיה דסתרן אהדדי דכיון דנאמן אמאי נשבע וגובה כולו והא מצי אבוהון למיטען החזרתיו לך פלגא פקדון וטענין

מסורת הש"ס

[5]) כ"מ קד:. [6]) גם"ל: טולו.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה סוף כו' וצריך לפרש. עי' לעיל דף ה ע"ב תוס' ד"ה מי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומר סבר לא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי לא דכולי עלמא: (ב) ר"שב"ם ד"ה שטר כים וכו' ולא הוה מצי טענין וכו': (ג) בא"ד ונוכה מחוכו כולו אבל השתא:

מוסף רש"י

האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון. המקבל פרגמטיא מבגול הכיס ושמהלה כפי דמיה שהיא שוה כאן והוא מוליכה למקום היוקר למחצית השכר, חלי אחריות אונסים עליו כמלוה וחלי אחריותה על כעלים כפקדון (ב"מ קד:).

רבינו גרשום

סוף סוף כי אמר ליה נאנסתי מי לא צריך שבועה. אגא נמי הכי אמינא מאי נאמן בשבועה: שטר כים היוצא על היתומים. כגון מי שנתן לחבירו ממון שיורדת לצורך שניהן והקרן של נותן וכתב לו שטר שכך וכך נתן לו ממון להחצית שכר ומת המקבל והוציא הנותן אותו שטר כים על היתומין: דייני גולה. דגרסי בכל התלמוד היינו שמואל וקרנא: אמרי נשבע. הנותן וגובה כל הקרן שלו אע"ג דיש שטר בידו דהבא ליפרע מן היתומים לא יפרע אלא בשבועה: האי עיסקא. דיהיב חד ממון לחבירו לחרדית לשניהן איהו לא הוי כולה פקדון ביד המקבל אלא שריוה רבנן פלגא מלוה ופלגא פקדון דעבדו מלתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה. דאי אמרי' דכולה מלוה ביד המקבל דגנבה או אבדה משלם המקבל כולה כדין מלוה שנגנבת כולה ואי אמרי' דכולה פקדון משתבע המקבל דגנבה או אבדה וקא מפסיד הנותן הכל. ומש"ה פלגא מלוה כיון דאית ליה למקבל הנאה מיניה משלם פלגא ופלגא פקדון הואיל דהנותן את ליה רווחא מיניה: מאי לאו בדרב חסדא קמיפלגי. דבגא מיניה רב עמרם פרב חסדא לעיל המפקיד אצל חבירו בשטר וכו' ואמר ליה רב חסדא נאמן ודייני גולה ליית להו דרב חסדא דאם איתא דאית להו דרב חסדא לא הוו משלמי היתומין אלא פלגא דהיינו מלוה ולא הפקדון דמנו דאי בעי מצו למימר היתומין נאנסו בידי אבא ואמרי' החזירו לך מהימני לית להו לשלם אלא פלגא דמלוה דאההוא פלגא דמלוה לא מצי פטרי נופייהו בנאנס משום דחייב באחריות החצי. ודייני א"י אית להו דרב חסדא: לא דב"ש אית להו דרב חסדא. ושאני התם אמאי אמרו דייני גולה דגובה כולה משום דליכא למימר מינו ולא מצו לטעון אבא החזירו דאם איתא דפרעיה אבוהון מימר הוה אמר קודם מיתתו פרעתי. ודייני ארעא דישראל סברי לא יהיבנא ליה אלא פלגא דאכתי איכא למימר מגו. ודאמרת הוה ליה לאבוהון למימר. דאיכא מלאך המות אנסיה בפתאום ולא מצי אמר: תרתי. ליכא למימר דסתרא דא לדא דאי אמרי' המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו התזרתי לך נאמן לא אמרי' דשטר כים היוצא על היתומין דגבי כולה משום דהאי עיסקא פלגא מלוה פקדון. ומשני אמאי גובה כולו דאי איתא וכו': אנן דדייני גולה